

Önce Çocuklar Derneği

Cinsel İstismarın Önlenmesine Dair Politika Belgesi

DIYARBAKIR – 2024

1. Amaç

Bu belge yönetim kurulu kararı ve imzası ile örgüt içinde oluşabilecek toplumsal cinsiyet temelli her türlü istismar ve eşitsizliği önlemek için bağımsız bir ekip tarafından oluşturulmuştur. Bu politika belgesinden; üyeler, çalışanlar, yönetim kurulu, denetim kurulu, danışmanlar, gönüllüler, stajyerler, işbirliği yapan kurumlar, hizmet/ürün alınan kişi ve kurumlar sorumludur.

2.Kapsam

Bu politikanın kapsamı; hangi eylemlerin/davranışların toplumsal cinsiyet temelli şiddet kapsamına girdiğini gösterecek çerçevenin tanımlanmasını, sorumlulukların tespitini ve karar süreçlerini, örgütün bu konudaki ilkelerinin belirlenmesini içermektedir. Cinsel İstismarın Önlenmesine Dair Politika Belgesi, yaşayan bir belge niteliği taşımaktadır. İhtiyaç durumunda yönetim kurulu onayıyla güncellenecektir.

3.Kavramlar

3.1.Cinsellikte Rıza Yaşı: Bir kişinin yasal olarak yetişkin sayılacağı, yetişkinliğin tüm haklarından yararlanıp sorumluluklarını üstleneceği yaştır. Başka bir deyişle reşit olan kişi herhangi bir hukuksal ve/veya ticari işleme katılabilir, sözleşme gereği ortaya çıkan yükümlülüklerinden ya da ihmal sonucu ortaya çıkan durumlardan sorumlu tutulabilir. (Legal Definitions and Legal Terms Defined)

3.2.Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği: Kişiyne toplum tarafından atanmış cinsiyetine dayalı rol ve görevlerin yüklenmesidir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kişilerin cinsiyet kimliği sebebiyle yaşadığı sosyal, politik, ekonomik ve kültürel farklılıkları ve ayrımcılıkları ifade eder. Bu eşitsizlik, cinsiyete dayalı toplumsal normlar, beklentiler ve rollere dayanır. Genellikle kadınların ve kız çocukların dezavantajına işler. Bebeklik çağından itibaren renk atanması, cinsiyet belirten oyuncakların alınması, oğlan çocuklarına militarist; kız çocuklarına narin isimlerin verilmesi gibi mitlerle ikili cinsiyet derinleştirilmektedir. Cinsiyetlerin keskin bir şekilde birbirinden ayrılması, kız ve oğlan çocuklarına yüklenen rolleri beslemektedir.

3.3.Hak İhlali: Bir bireyin veya bir grup insanın sahip olduğu yasal veya insani haklarının, bilinçli olarak veya ihmal sonucu başkaları tarafından çiğnenmesi veya ihlal edilmesidir. Bu ihlaller genellikle bireylerin yaşam hakkı, özgürlükleri, eşitlik ve adalete erişimi gibi temel hakları kapsar. Hak ihlalleri, ulusal yasaların yanı sıra uluslararası hukuk normlarına da aykırı olabilir. Temel haklar, bireylerin veya

toplulukların insan haklarına saygı gösterme yükümlülüğünü içeren birçok uluslararası anlaşma ve sözleşme tarafından korunmaktadır.

3.4.Cinsiyetçilik: Toplumsal cinsiyet rollerinin ve cinsiyet kimliklerinin belirli normlar ve beklentiler tarafından sıkıştırılmasını içerir. Bu durum erkek merkezli cinsiyet stereotipi oluşturulmasına neden olur.

3.5.Onay ve Onay İnşası: Kişinin belirli bir cinsel davranışı yaşamak istediğini özgür iradesi ile sözlü veya bedensel ifade yoluyla net ve açık olarak belirtmesidir. Onay tek seferliktir. Bir cinsel davranışa onay vermek o davranışın her zaman kabul edileceği anlamına gelmez. Onay geri çekilebilir. Bir cinsel davranışa başlamak için onay vermek, onu sürdürmek için de onayın olduğu anlamına gelmez.

Onay inşası; ısrar, yalan, duygusal tehdit, ikna süreçleri (hediyeler, maddi destek, ikram), duygusal baskı (kişiyi kendini suçlu hissettirme), kaygıyı azaltma (birliktelik üzerine verilen güvenceler) gibi fiziksel zorlama içermeyen yöntemleri içerir. Arzu ve onay birbirine karıştırılmamalıdır. Bir kişiyi ya da cinsel davranışı arzulamak, o davranışa onayınız olduğu anlamına gelmez.

3.6.Israrlı Takip: Bir kişinin diğer bir kişiyi sürekli olarak rahatsız edici şekilde takip etmesi, izlemesi, gözetlemesidir. Israrlı takip, fiziksel olarak gerçekleşebileceği gibi dijital platformlarda veya medya iletişim araçlarıyla da yapılabilmektedir. Bu durum maruz kalanı korkutur ve güvenlik hissini zedeler.

3.7.Cinsel Şiddet: Bir bireyin başka bir bireye karşı cinsel olarak rahatsız edici veya saldırgan davranışlarda bulunmasıdır. Bu tür davranışlar, kişinin rızası olmadan veya rızası alınmaksızın gerçekleştirilen cinsel eylemleri içerir. Cinsel saldırı, taciz ve tecavüz cinsel şiddet örnekleridir. Cinsel şiddet, mağdurun ruh ve beden sağlığını ciddi şekilde etkiler.

Toplumsal cinsiyet eşitliği; cinsel eğitim ve farkındalık, cinsel şiddeti önlemek ve mağdurlara destek sağlamak için önemli bir strateji olarak kabul edilir. Kişinin beden dokunulmazlığı yasalarla korunmaktadır. Yasal düzenlemeler ve politikalar da cinsel şiddetin önlenmesi ve suçlu olanların adalet karşısında hesap vermesi için kritik öneme sahiptir.

3.8. Cinsiyet Temelli Ayrımcılık: Bir kişinin; başka bir kişi ve/veya gruba, cinsiyet kimliği ya da cinsel yönelimi nedeniyle benzer olduğu diğer kişi ve grupları hedef göstererek kişiye eşit davranmaması ve ayrımcılık yapmasıdır. Ayrımcılığın temel unsurları; eşitsizlik, adaletsizlik, dışlama, ötekileştirme ve haksız muameledir.

4. Cinsel Taciz Olarak Nitelendirilen Davranışlar

4.1. Sözlü Taciz: Cinsel içerikli sözler kullanmak, cinsel anlam taşıyan şakalar yapmak veya cinsel içerikli yorumlarda bulunmak.

4.2. Fiziksel Taciz: Kişinin cinsel bölgelerine dokunmak, sarılmak, öpmek veya cinsel olarak uygunsuz jestlerde bulunmak.

4.3. Duygusal Taciz: Kişinin duygusal sınırlarını aşmak veya manipülatif davranışlarda bulunmak.

4.4. Cinsel Saldırı: Kişinin onayı olmadan cinsel ilişkiye zorlamak veya cinsel dokunuşlarda bulunmak.

4.5. Dijital Taciz: Cinsel içerikli mesajlar göndermek/istemek, cinsel içerikli görüntü veya videolar paylaşmak/istemek, görüntülü iletişime zorlamak, ısrarla aramak veya siber zorbalık yoluyla cinsel tacizde bulunmak.

4.6. Takip ve Gözetleme: Bir kişiyi fiziki ve/veya dijital ortamda sürekli olarak takip etmek, gözetlemek veya cinsel amaçlarla izlemek.

4.7. Cinsel İstismar: Güç kullanarak veya eşit olmayan ya da zorlayıcı koşullar altında fiili olarak gerçekleştirilen veya gerçekleştirilmesi tehdidinde bulunulan cinsel faaliyettir.

5. İstismar Türleri

5.1. Temas içeren cinsel istismar türleri:

- Kişinin onayı/haberi olmadan bedeninin herhangi bir yerine ve/veya cinsel organlarına dokunma
- Kişinin onayı olmadan bedenine ve/veya cinsel organlarına kişiyi dokunmaya zorlama
- Kişinin onayı olmadan sarılma, öpme, okşama, sürtünme
- Tecavüz

5.2. Temas içermeyen cinsel istismar türleri:

- Kişi ile istemeden duygusal ilişki kurmaya çalışma, flört etme
- Onaysız cinsel içerikli konuşma, şakalaşma (yüz yüze ya da telefon, mesaj, internet yoluyla)
- Kişinin bedenine rahatsız edici şekilde ısrarla bakma ve/veya cinsel organına bakma

- Kişinin onayı/haberi olmadan seyretme, gözetleme (doğrudan ya da sanal ortamda kamera ile)
- Kişinin onayı/haberi olmadan fotoğraflarını çekme ya da görüntülerini kaydetme; bunları saklama ve/veya çeşitli ortamlarda paylaşma
- Kişinin onayı olmadan kendi bedenine ve/veya cinsel organlarına dokunmasını talep etme ve onu seyretme
- Kişinin onayı/haberi olmadan kendi bedenini ve/veya cinsel organlarını gösterme
- Kişinin onayı olmadan kendisine dokunarak kişiye bunu seyrettirme
- Kişinin onayı/haberi olmadan kişiye cinsel içerikli görseller gösterme, videolar seyrettirme
- Kişinin onayı/haberi olmadan kişiye pornografik materyalleri izletme, bunları kayıtlı olarak saklama ve/veya yayma
- Kişinin onayı/haberi olmadan kişiyi pornografik materyallerin üretiminde kullanma
- Kişiyi onayı olmadan cinsel ilişkiye tanık etme ya da tanık olmaya zorlama
- Kişinin onayı olmadan kişiyi seks işçisi olarak çalıştırma (doğrudan ya da sanal ortamda)
- Kişiye cinsel yönelimi, cinsiyet kimliği, beden ifadesi nedeniyle baskı, ayrımcılık ve şiddet uygulama

6. İlkeler / Politikalar

Önce Çocuklar Derneği, cinsel istismarın önlenmesine dair politika belgesi oluştururken hak temelli bir yaklaşım benimsemektedir. İstismar durumunda uluslararası insan hakları standartlarına dayanarak sorumluluk almakta, uygulamada insan haklarını desteklemeye ve korumaya yönelik kuramsal çerçeve oluşturmaktadır. Bu ilkeler, derneğin cinsel istismarın önlenmesi konusunda sağlam bir temel oluşturmasına yardımcı olacaktır. Önce Çocuklar Derneği;

- Her bireyin eşit haklara sahip olduğunu kabul eder ve cinsel istismara karşı insan haklarını korumayı taahhüt eder.
- Örgüt içinde cinsel istismarla ilgili konularda her zaman açık ve şeffaf olmayı, bilgi paylaşmayı ve sorumluluk almayı teşvik eder.
- Önleyici yaklaşımları benimser ve riskleri azaltmayı amaçlar. Bu kapsamda eğitimler düzenler, politikalar ve prosedürler geliştirir.

- Maruz kalana destek olmayı ve maruz kalanın iyileşme süreçlerine destek olmak için gerekli kaynakları sağlamayı taahhüt eder.
- Herhangi bir cinsel istismar durumunda, hızla müdahale eder, soruşturur ve gerekli adımları atar. Bu süreçlerde şeffaf olur ve hesap verir.
- Çalışanlarını, gönüllülerini, üyelerini ve yönetim kurulunu cinsel istismar konularında bilinçlendirmeyi ve bu konularda farkındalık yaratmayı amaçlar.
- Politika ve prosedürlerini sürekli olarak gözden geçirir, iyileştirir ve etkinliğini değerlendirir.
- Cinsel istismarı önlemek için toplumsal, kurumsal ve hukuki değişimleri teşvik eder. Bu konuda kamuoyunu bilinçlendirir ve politika oluşturucularla iş birliği yapar.
- Maruz kalanın beyanını esas alır ve bu beyan üzerinden soruşturma yapılır.
- İfade ederken, çocuk gelin yerine erken yaşta ve zorla evlilik kavramını kullanır.

7. Prosedürler

- Önce Çocuklar Derneği, cinsel istismar kavramını net ve anlaşılır şekilde ifade eder. Örgüt içindeki herkes tarafından anlaşılabilir olmasını sağlar.
- İstismar veya şüpheli durumları güvenilir bir şekilde bildirebilmek için etkili ve güvenli bir mekanizma oluşturmaktadır. Bu mekanizma, dernek çalışmalarında yer almayan bağımsız bir ekip tarafından oluşturulur ve raporlama yapar.
- İhlallerin soruşturulması için adil, objektif ve gizliliği koruyan ilkeler oluşturur. Maruz kalanın korunması ve gereken desteklerin sağlanması; bu süreçlerin önemli bir parçasıdır.
- Cinsel istismarla ilgili ihlaller için bir disiplin mekanizması mevcuttur. Bu mekanizma, ihlalin ciddiyetine göre uygun ve kapsamlı yaptırımları içerir.
- Kurum kültürünün bir parçası olarak çalışanlar, üyeler ve gönüllüler çocuk koruma, çocuk güvenliği ve toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri almaktadır. Bu eğitimler; tanıma, bildirme ve önleme stratejileri üzerine odaklanmaktadır.
- Maruz kalan, destek ve iyileştirme hizmetleri için yönlendirilmektedir. Bu hizmetler, psikolojik destek, tıbbi yardım, hukuki destek ve diğer gerekli kaynaklara erişimi içermektedir.
- Toplum içindeki cinsel istismarla ilgili stigmanın azaltılması için örgüt içinde ve kamuoyunda farkındalık yaratmaya çalışır.

- Geri bildirimler ve raporlar üzerinden politikaların etkinliği değerlendirilerek politika metni revize edilir.

- Cinsel istismarla mücadelede diğer kurumlar, sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimlerle iş birliği yaparak toplumsal cinsiyet eşitliği, cinsel istismarın önlenmesine dair politika belgelerini ana akımlaştırır.

- Cinsel istismarın önlenmesine dair politika belgesinin bütün çalışanlar, üyeler ve gönüllüler tarafından okunduğundan emin olunur. İşe yeni başlayan, yeni gönüllü olan ve yeni üye olanlara da belgeyi iletir ve okunduğundan emin olunur.

8. Bildirim Merkezi

Kişinin yüksek yararı göz önünde bulundurulduğunda kişiye yönelik her türlü şiddet, ihmal ve istismarın önüne geçmek, toplumda temel haklar ile ilgili farkındalığın artırılması ve görünür kılınması ile sağlanabilmektedir. Burada kişinin şiddetten uzak tutulması ve haklarını bilmesi ve kullanması için ihbar mekanizmasının harekete geçirilmesi gerekmektedir. Önce Çocuklar Derneğinin çalışanları, gönüllüleri, üyeleri ve yönetim kurulu üyeleri hak temelli perspektife sahiptir. Ancak kişinin haklarına aykırı davranış sergilenmesi durumunda Önce Çocuklar Derneği disiplin kuruluna yazılı ya da sözlü bir şekilde bildirim yapılabilmektedir. Kişiler, faaliyet sırasında uğradıkları herhangi bir haksızlık, ihmal ya da ayrımcılık durumunda dernek yönetimine bildirir. Bu konuda güvende hissetmez ise info@oncecocuklar.org.tr e posta adresini kanal olarak kullanabilir.

9. Yasal Süreçler

İstanbul Sözleşmesi, 36. ve 40. Maddelerde tacizi net bir şekilde açıklayarak taraf devletler bireylerin kendilerini güvende hissetmemesine neden olan tacizin her türüsüne karşı yasal tedbirleri alması gerektiğini ifade etmiştir. Tecavüz de dâhil olmak üzere her türlü cinsel şiddete karşı faillerin cezalandırılmasını sağlayacak etkin yasal tedbirleri almak tarafların yükümlülükleri altındadır. Önce Çocuklar Derneği; ulusal ve uluslararası ilgili yasal düzenlemeleri (Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi CEDAW, İstanbul Sözleşmesi, Uluslararası Çalışma Örgütü ILO 190, TCK 6284 sayılı kanun) dayanak olarak alır.

Madde 36: Tecavüz dahil olmak üzere cinsel şiddet eylemleri

1. Taraflar aşağıdaki kasıtlı davranışların cezalandırılmasını sağlamak üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır:

(a) başka bir insanla, rızası olmaksızın, herhangi bir vücut parçasını veya cismi kullanarak, cinsel nitelikli bir vajinal, anal veya oral penetrasyon gerçekleştirmek; (b) bir insanla, rızası olmaksızın, cinsel nitelikli diğer eylemlere girişmek;

(c) Başka bir insanın, rızası olmaksızın, üçüncü bir insanla cinsel nitelikli eylemlere girmesine neden olmak. Rıza, mevcut koşullar bağlamında değerlendirilmek üzere, şahsın özgür iradesi sonucunda gönüllü olarak verilmelidir.

Madde 40: Taraflar bir şahsın onurunu ihlal etme etkisi yaratan veya bu maksatla gerçekleştirilen, ve özellikle de aşağılayıcı, düşmanca, hakaretamiz, küçük düşürücü veya saldırgan bir ortam yaratırken, her türlü istenmeyen, cinsel mahiyette sözlü veya sözlü olmayan veya fiziksel davranışın cezai veya diğer yasal yaptırıma tabi olmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır. (İstanbul Sözleşmesi,2011)

6284 sayılı kanun: Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenler.

KAYNAKLAR

Basılı Kaynaklar

- Aktepe, E. (2009). Çocukluk çağı cinsel istismarı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(2), 95-119.
- Greijer, S., & Doek, J. (2019). Çocukların Cinsel Sömürü ve Cinsel İstismardan Korunması Terimler & Kavramlar Kılavuzu.
- Gündüz, H. Ç., & Yıldız, A. D. (2016). Cinsel İstismarın Önlenmesinde Cinsel Eğitiminin Önemi. Hafıza Merkezi, İşyerinde Cinsel Taciz ve Şiddetin Önlenmesine Dair Politika Belgesi, İstanbul Sözleşmesi, İstanbul (2011)
- Kır, E. (2013). ÇOCUKLARA YÖNELİK CİNSEL TACİZ VE İSTİSMARA KARŞI ÖNLEYİCİ EĞİTİM ÇALIŞMALARI. *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 71(1), 785-800.
- YÜCEL, H., & ÖGEL, K. (2008). Çocuklara Yönelik Cinsel Sömürü ve Biçimleri. *Türkiye Klinikleri Pediatric Sciences-Special Topics*, 4(6), 6-11.

Raporlar

- Avrupa Komisyonu (2011) Çocukların Cinsel Sömürü ve Cinsel İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi.
- Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, (1989)
- İnsan Hakları Derneği Cinsiyetçi, Baskıcı Davranışların ve Mobbingin Önlenmesine Dair Politika Belgesi 2021.
- CİSST (Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum), Cinsel Tacizi Önleme Politika Belgesi, 2018.

Web Siteleri

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği Kavramlar Sözlüğü

Legal Definitions and Legal Terms Defined:

Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı

Website: <https://www.uscourts.gov/glossary>

Erişim Tarihi: 04.08.2024